

Биљана Т. Продовић Милојковић¹
Данијела В. Здравковић²
Универзитет у Нишу,
Педагошки факултет у Врању
Врање (Србија)

Весна М. Николић³
Универзитет у Нишу,
Факултет заштите на раду
Ниш (Србија)

305:504.4(497.11)"2014"
Преједни научни рад
Примљен 14/08/2025
Измењен 21/10/2025
Прихваћен 05/11/2025
doi: [10.5937/socpreg59-60844](https://doi.org/10.5937/socpreg59-60844)

РОДНА ПЕРСПЕКТИВА У РАЗУМЕВАЊУ И ПЕРЦЕПЦИЈИ КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА⁴

Сажетак: Ауторке рада испитују климатске промене из родне перспективе, анализирајући како пол и маргинализација обликују перцепцију и одговор на климатске изазове. У раду се полази од претпоставке да жене, због рањивијег друштвеног положаја, трпе специфичне последице климатских промена, али истовремено показују већу проактивност у климатској акцији. У истраживању примењују комбинацију квантитативних и квалитативних метода, укључујући анализу литературе, упитник, као и податке и извештаје релевантних организација, попут ИПЦЦ-а. Резултати показују да су жене диспропорционално погођене, посебно у маргинализованим заједницама, али значајно доприносе еколошким решењима. Закључује се да је кључно веће укључивање жена у процесе доношења одлука и јачање њихове улоге кроз образовање и медијску подршку ради остваривања одрживих климатских решења.

Кључне речи: Заштита животне средине, одрживи развој, климатске промене, род, пол, жене, екофеминизам

УВОД

У стручној и научној литератури проблем климатских промена описује се као један од најважнијих глобалних проблема и најозбиљнијих изазова одрживог развоја

¹ biljanaprodovic@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0007-5223-2646>

² danijelavranje@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-4466-0364>

³ vesnik08@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-9163-7116>

⁴ Овај рад подржало је Министарство за науку, технолошки развој и иновације Републике Србије у складу са Уговором бр. 451-03-137/2025-03/200148 са Универзитетом у Нишу, Факултетом заштите на раду, Циљеви СД 3 и 4.

у будућности (UNESCO, 2015; Reimers, 2021; Anderson, 2012, стр. 191–206). Најшире посматрано, климатске промене се односе на оне промене у земљиној клими које се могу приписати антропогеним утицајима (Nikolić & Vukić, 2022, стр. 173–181). Добро је познато да постоје и они научници који тврде да температуре уопште не расту, други да расту, али због природних а не људских разлога, а трећи да је антропогено глобално загревање реалност, али да утицаји неће бити толико озбиљни и деструктивни (Morano, 2018).

Треба размотрити и глобално загревање и друге утицаје на животну средину који, између осталог, доводе до пораста нивоа мора, поремећаја пољопривреде, екстремних временских прилика, промена у водном режиму, губитка биодиверзитета, последица по здравље људи, економију, миграције становништва, итд. У питању су својеврсни облици климатске нестабилности који негативно утичу како на заједнице, тако и на појединце. Неклиматски фактори, као што су глобализација, земљотреси, неправда, недостатак могућности за живот, прекомерна експлоатација ресурса, епидемије и родна дискриминација углавном конвергирају ка угрожавању људи са ограниченим приступом ресурсима ради суочавања са изазовима у вези с климатским променама (Milojević & Ilić Krstić, 2020, стр. 1095–1121). Отуда су све израженији захтеви који се односе на повезивање климатских промена са другим глобалним питањима (Birkmann & Mechler, 2015; Kelman, Gaillard & Mercer, 2015).

Климатске промене не познају родну дискриминацију, али је евидентно да жене и мушкарци, због различитих *друшћивених улоја*, трпе и различите последице климатских промена. Ово се може објаснити чињеницом да на жене и даље пада несразмерни део терета у неплаћеним пословима (попут вођења домаћинства). Њене обавезе се вишеструко увећавају у ванредним ситуацијама (нпр. затварање школа и вртића [Poje, Marinić, Stanisavljević & Rechner Dika, 2024]; отежан приступ ресурсима попут електричне енергије, воде или горива), када за последицу имамо неретку немогућност жена да остану формално запослене, те су и у већем ризику од сиромаштва (Prodović Milojković & Šekler, 2024). Ставом да „жена, као и Планета, имају улогу стварања новог живота, као и касније бригае о истом...” заправо се потврђују она убеђења по коме се као главна, ако не и једина релевантна улога жене своди на репродукцију друштва (Milojević, 2020).

Климатске промене, као глобална претња, додатно погоршавају већ постојеће родне неједнакости, чиме жене постају изложеније различитим облицима *насиља*, посебно у условима сиромаштва, расељавања и отежаног приступа ресурсима. У том смислу, родно засновано насиље не може се посматрати одвојено од ширег друштвеног и еколошког контекста, јер управо сложени кризни услови разоткривају дубоко укоренење обрасце неправедности. Насиље над женама представља најизраженији облик родно заснованог насиља, које поприма још теже облике у контексту различитих кризних ситуација – било да је реч о породичној нестабилности, болести починиоца, економској несигурности, хуманитарним катастрофама или еколошким кризама. Неке процене говоре да родно засновано насиље, односно насиље над женама, изазива несагледиве последице како на индивидуалном, тако и на друштвеном плану (Zdravković, 2024, стр. 487–504). Свакодневно се суочавамо са приказивањем примера родно заснованог насиља (Hester, 2004, стр. 1431–1448; Petrušić,

2019, str. 199–220). Живимо у времену препуном различитих форми насиља у којима оно постаје један од негативних симбола постмодерног друштва, девијантни „стил живота“ и поглед на свет млађих генерација.

Климатске промене, као један од кључних изазова одрживог развоја (Циљ 4, Агенда УН), додатно наглашавају потребу за правном регулативом која укључује родну перспективу (Prodović Milojković & Šekler, 2024, str. 545–561; Sekulić, Dimović, Kalmar Krnaiski Jović & Todorović, 2012, str. 13). У раду се полази од тога да су климатске промене „множилац претњи“, што значи да у крхким окружењима погођеним сукобима ескалирају друштвене, политичке и економске тензије. У таквим ситуацијама оне не бирају стране, али њихови утицаји често најтеже погађају жене, посебно у земљама у развоју. Негативни ефекти климатских промена неће тако подједнако погодити жене у Сједињеним Америчким Државама, Србији или Бангладешу. Ово никако не значи да климатске промене дискриминишу, али се њихове последице често неправедно осећају. Рад се темељи на чињеници да жене и мушкарци, због различитих друштвено конструисаних родних улога и статуса, различито перципирају утицај климатских промена (Pearse, 2017). Препознавање везе између заштите животне средине и родне равноправности озваничено је усвајањем *Акционог плана за родну равноправност* на Конференцији о климатским променама (ЦОП 23) у Бону 2017. године. Овај документ је тако постао један од најбољих примера оснаживања жена у еколошком покрету.

Напомињемо да се у раду концептуализује *род* у смислу неједнаких односа моћи између жена и мушкараца у најразличитијим друштвеним групама (Rao, Kelleher, 2005, str. 57–69), те ће се ово одређење рода користити за потребе овог рада. Тема *родне равноправности*⁵ у Србији и даље наилази на значајан отпор. Родна равноправност значи одсуство дискриминације на основу пола/рода (видети: Ilić Krstić & Milojević, 2022, str. 1298–1324). Бројни теоретичари и активисти екофеминизма узроке проналазе у капитализму и посебностима самог патријархата. Тврди се да је екофеминизам застао у свом успону, посебно кад се упоређи са ситуацијом с краја 80-тих, и тадашњим великим бројем публикација које су тада штампане. Кључни изазови данас су питања дигиталног и технолошког феминизма, укључујући проблеме постхуманизма и трансхуманизма, те се верује да ће питања угрожених и различитих, с нагласком на природу и жене, бити важна тек у контексту постхуманистичких могућности савременог света, и тиме придобити неке нове генерације. Последњих година, ова јако битна тема добија све више присталица. Број научних радова на ову тему расте, тако да еминентне светске базе часописа бележе пораст од чак 55 пута више објављених радова у 2022. него што је то било 1998. године (Valdivia, 2025).

Када се на питања и проблеме климатских промена додају питања родне равноправности, отварају се нови истраживачки правци у сагледавању ових феномена. Ова амбиција истиче потребу за даљим истраживањима која ће оснажити улогу жена у климатској акцији и допринети одрживом развоју. Постојеће студије потврђују да жене неретко сносе несразмеран терет климатских последица, што додатно указује

⁵ Комитет за развојну помоћ (ДАЦ) Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД) 1998. године дефинисао је родну равноправност као „...једнако уживање жена и мушкараца у друштвено вреднованим добрима, приликама, ресурсима и наградама. Циљ није да жене и мушкарци постану исти, већ да њихове могућности и животне шансе постају и остану једнаке“.

на њихову специфичну рањивост и потребу за циљаном подршком. Таква сазнања доприносе бољем разумевању како климатске промене продубљују постојеће друштвене неједнакости, посебно у контексту земаља изложених природним катастрофама. Крајњи циљ је развој ефикасних политика које препознају и подржавају жене у суочавању с климатским изазовима.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД

Истраживање је дизајнирано као трансферзална студија која покрива територију Републике Србије. Предмет њеног истраживања је улога рода у перцепцији климатских промена, са посебним нагласком на то како се жене из опште популације перцепирају као више погођене последицама тих промена. Кроз истраживање се разматра како пол и маргинализација обликују женски одговор на климатске промене, уз посебан фокус на контекст Србије.

Истраживање је спроведено у првој половини 2024. године на пригодном узорку опште популације, путем анонимне онлајн анкете. Укупно је учествовало 280 испитаника. Подаци су прикупљени помоћу јединственог упитника осмишљеног за потребе овог истраживања, који је био подељен у два дела: први део обухватао је социодемографска питања, док је други део садржао питања у вези с климатским променама.

За анализу података коришћене су методе дескриптивне и инференцијалне статистике (Branković, 2014; Bešić, 2009), уз обраду у статистичком софтверу СПСС (Statistical Package for the Social Sciences). Дескриптивна статистика омогућила је сагледавање основних образаца и тенденција у подацима, док је инференцијална статистика коришћена за идентификацију узрочно-последичних веза и доношење генерализованих закључака.

Главни циљ истраживања био је да се испитају и анализирају разлике у ставовима и нивоу знања мушкараца и жена у Републици Србији о утицају климатских промена на животну средину. Анализа ће бити усмерена управо ка остваривању овог циља. *Општа хипотеза истраживања* гласи да постоји повезаност између пола и нивоа знања и ставова према утицају климатских промена на животну средину. *Поседна хипотеза* предвиђа да се ова повезаност разликује и варира између испитаника различитог пола. Основна идеја ових хипотеза јесте да перцепција климатских промена, као и спремност на проеколошко понашање, нису дистрибуирани хомогено у друштву, већ да су у великој мери условљени факторима као што је пол⁶.

⁶ Иако детаљна анализа утицаја образовања и старосне структуре превазилази оквире овог рада и представља правац за будућа истраживања заснована на овим налазима, прелиминарни подаци указују на важне образце у формирању ставова о климатским променама. Испитаници вишег образовног нивоа чешће показују виши степен информисаности, спремност на промену понашања и познавање концепата одрживе потрошње (68,2%), као и већу спремност на селидбу услед еколошких ризика (60,9% наспрам 41,6%; $p < 0,01$), што потврђује хипотезу о позитивној корелацији образовања и еколошке свести. Старији испитаници, с друге стране, значајно чешће наглашавају важност укључивања младих и образовања у јачање еколошке свести (84,6%), што говори у прилог делимично потврђеној хипотези. Млађи испитаници показују виши

Ослањајући се на теоријске моделе из области еколошке психологије и социологије, као и на претходна емпиријска истраживања у региону и шире (McCright, Dunlap & Marquart-Pyatt, 2016), ове хипотезе омогућавају дубље разумевање различитих димензија еколошке свести и фактора који је обликују.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Родно диференцирани утицаји климатских промена

Истраживачки узорак чинило је 280 испитаника, од којих је 66,4% ($n = 186$) било женског, а 33,6% ($n = 94$) мушког пола. Старосни распон учесника кретао се од 15 до 75 година, уз просечну старост од 30,93 година ($SD = 12,25$). Већина испитаника (96,4%) живи у урбаним срединама, док је 3,6% из руралних подручја. Пол је идентификован као кључна независна варијабла у овом истраживању. У наставку биће представљени резултати истраживања кроз полно диференциране увиде и анализе, уз истовремену дискусију налаза у светлу релевантних теоријских оквира и претходних истраживања.

У нашем истраживању, жене (61,3%) су значајно чешће од мушкараца (44,7%) изражавале забринутост због климатских промена ($p < 0,001$) (Табела 1), што указује на постојање изражене родне разлике у перцепцији еколошких ризика.

Овај налаз је у складу са резултатима међународних истраживања, попут студије из 2023. године, објављене у часопису *Одрживости (Sustainability)*, која показује да жене глобално испољавају већу забринутост и негативне емоционалне реакције на климатске промене (Clayton, Pihkala, Wray & Marks, 2023). Сличне тенденције потврђене су и анализама података из Европског друштвеног истраживања (European Social Survey, 2019), где жене доследно изражавају већи ниво еколошке свести и осећаја личне угрожености у вези са климатским изазовима (Poortinga, Whitmarsh, Steg, Böhm & Fisher, 2019, стр. 25–35). Осим академских студија, и анализе потрошачких навика показују да жене у знатно већем проценту бирају одрживе производе и понашања, док се еколошка брига код мушкараца често перципира као „недовољно мужевна“ (Пројекат Plavo-zelena mreža „Futura“, 2022), што додатно осветљава друштвене факторе који обликују родне разлике у одговору на климатске изазове. Ове разлике у забринутости могу се делимично објаснити већом емоционалном отвореношћу жена, као и другачијим мотивационим обрасцима – жене чешће покреће брига за планету и будуће генерације, док мушкарце у већој мери мотивишу економски фактори. Уз то, истраживања показују да мушкарци, упркос стереотипима, својим потрошачким навикама изазивају веће емисије, што додатно потврђује значај родне перспективе у тумачењу еколошких понашања (Kanyama, Nässén & Benders, 2021).

Наша анализа (видети Табелу 1) показује да жене не само да чешће изражавају забринутост због климатских промена већ су самопроцениле виши ниво знања и

ниво формалног знања, што указује на различите облике еколошког ангажмана у зависности од животне доби. Налази сугеришу потребу за генерацијски диференцираним образовним приступима и јавним политикама усмереним на климатске промене (Cierco Gomes, 2019).

информисаности о овој теми, док се мушкарци чешће показују незаинтересованима за ову тему (19,1% мушкараца наспрам 3,2% жена). Овакви резултати сагласни су с претходним истраживањима која указују на већу спремност жена да се информишу и да свесно делују у областима повезаним са одрживим праксама (Јовић, Турковић & Ваџановић, 2018), што се повезује с традиционалним родним улогама брига за породицу и заједницу (Милић, 2001).

Иако наши налази указују на то да су жене забринуте и информисане о климатским променама од мушкараца, истраживања ФОН-а (2020) показују да многе жене ипак не препознају јасну родну димензију тих промена, што се потврђује и у другим истраживањима (опширније видети: Babović & Veljković, 2023). Већина испитаника не сматра да су жене посебно погођене, што указује на недовољну информисаност о родним аспектима климатских ризика (Јовић и др., 2018, стр. 17–18). Ова противречност указује на потребу за едукацијом и систематским увођењем родно-осетљивог приступа у образовне програме. Иако жене у Србији показују већу забринутост и основну информисаност о климатским променама, истраживања указују на значајне празнине у знању, нарочито када је реч о родној димензији и мерама прилагођавања (Platforma U-Report, 2025). Ограничен приступ специфичним информацијама и едукативним ресурсима често отежава њихово активније укључивање у решавање климатских изазова, што указује на потребу за додатним подршком и усмерењима. Ова родна неједнакост у приступу знању посебно је изражена у сиромашнијим срединама, где жене често немају приступ обукама и ресурсима⁷. Резултати овог истраживања, усклађени са претходним студијама, указују на то да је јачање едукације и повећање доступности практичних знања кључно за ефикасно деловање у области климатских промена (Platforma U-Report, 2025).

Резултати нашег истраживања (видети Табелу 1) показују статистички значајне разлике у перцепцији еколошких проблема између жена и мушкараца – жене су израженије забринуте за стање животне средине (94,6%) ($p = 0,008$), чешће препознају загађење (81,7%) ($p = 0,022$) и боље су информисане о климатским променама (68,6%) ($p = 0,001$). Истовремено, мушкарци чешће показују незаинтересованост и мању спремност на промене чак и у условима ризика по здравље ($p = 0,003$). Наше истраживање сугерише да жене често показују виши степен еколошке забринутости у односу на мушкарце, што се може повезати са традиционалним родним улогама и друштвеним нормама. Међутим, ови обрасци варирају у зависности од културног и друштвеног контекста.

Наши налази (видети Табелу 2) указују на јасно изражене разлике међу половима у погледу еколошке свести и спремности на акцију. Еколошка свест мерена је стандардизованим упитником са ставкама оцењиваним на петостепеној Ликертовој скали (од 1 – потпуно се слажем до 5 – потпуно се не слажем). Жене су у много већој мери него мушкарци показале еколошку свест, препознајући значај климатских промена и спремност да променом свакодневних навика допринесу смањењу штетног утицаја

⁷ Према подацима организације CARE, екстремне временске прилике су главни узроци глади у 18 земаља, што погађа преко 72 милиона људи. Нова истраживања организације CARE илуструју да постоји међузависност између климатских промена, неједнакости, родне неједнакости и глади (CARE, 2025).

на животну средину (84,4%) ($p = 0,004$). Ови резултати су у складу са бројним другим истраживањима на глобалном и националном нивоу, која потврђују да жене чешће усвајају еколошки одговорно понашање и преузимају иницијативу у заштити животне средине (истраживање Women's Forum for the Economy and Society [Barometar, 2025], као и студија из 2021. године [Barometar, 2021]). Овакви обрасци понашања могу се објаснити низом фактора – од традиционалних родних улога и бриге за породицу, до све веће перцепције жена као актера друштвених промена.

Наши резултати (видети Табелу 2) сугеришу на јасне родне разлике у перцепцији кључних актера у решавању проблема климатских промена – жене чешће верују у способност научника (34,9% жена у односу на 16% мушкараца), док мушкарци већу одговорност виде у законодавном оквиру и улози државе (36,2% мушкараца наспрам 24,2% жена; $p = 0,008$). Наведена разлика одражава и шире обрасце мишљења потврђене у истраживању Младих истраживача Србије, према којем жене препознају важност институционалних и образовних система у решавању еколошких питања, док мушкарци чешће акценат стављају на локалне и практичне интервенције. Овај феномен такође може бити тумачен као политичка мудрост жена да скрену пажњу на корене проблема, који се налазе у образовним системима и ширим друштвеним структурама, док мушкарци често настоје адресирати последице кроз локалне иницијативе. Таква подела у приступима може се повезати с улогама које су традиционално додељене женама и мушкарцима у друштву, где жене често препознају улогу породице и заједнице, док мушкарци препознају своју одговорност у јавној сфери. Овакви налази, у ширем контексту, указују да жене не само да показују виши степен еколошке свести и спремности на промене већ и изражену потребу за укључивањем образовног система у борбу против климатских промена (Pearse, 2017, str. 451; Prođović Mилојковић, Nikolić, Šekler & Ćupać, 2021; Prođović Mилојковић & Šekler, 2024, str. 545–561).

Међутим, истовремено жене изражавају и несигурност у погледу сопствене моћи да утичу на политике у овој области – 26% жена није упознато са начинима на које би њихово деловање могло утицати на климатске политике (Platforma U-Report, 2025; Alston, 2017; Stojanović & Ćurčić, 2022). С друге стране Маргарет Алстон (Alston) у књизи *Жене и климатске промене у Бангладешу* (2015) препознаје кључну улогу жена у борби против климатских промена у сиромашним земљама (Alston, 2017). У том контексту истраживања осликавају да афричке државе предњаче у погледу својих амбициозности у смислу наглашавања негативних ефеката климатских промена на жене, богатства активности и мера за њихово оснаживање и ангажман, наспрот европским земљама (Stojanović & Ćurčić, 2022). Овакви подаци указују на то да родне неједнакости, иако често невидљиве, играју кључну улогу у обликовању способности и могућности појединаца да учествују у стварању одрживих решења за климатске изазове.

Овакав јаз између свести и деловања додатно потврђује важност *системског образовања* које би женама (али и мушкарцима) омогућило стицање знања и вештина потребних за активно учешће у решавању климатских изазова (опширније видети у: Stanojević & Zdravković, 2013; Trifunović & Zdravković, 2014, str. 295–306; Prođović & Prođović, 2014, str. 791–812).

Наши налази, потврђени кроз Табелу 3, јасно указују на то да жене показују виши ниво свести и ангажовања у вези са климатским променама – како кроз по-дршку рециклажи (95,7%), тако и кроз уверење да је едукација јавности и младих о климатским променама кључна (98,9% и 47,3% респективно). Такође, жене чешће од мушкараца препознају важност друштвених мрежа у ширењу свести о овим пи-тањима (91,9% у односу на мушкарце 78,7%).

Ови резултати се у великој мери поклапају с међународним и домаћим истра-живањима, укључујући и студије (Prodović, 2012, стр. 380–390; Prodović Milojković & Miladinović, 2015, стр. 213–227), које показују да жене глобално чешће препознају значај системских решења, едукације и заједничког деловања у борби против климатских промена (Alston, 2017; Stojanović & Ćurčić, 2022).

За покретање ланчане реакције позитивних промена у заједницама и читавом друштву, кључне су мере које повезују различите афирмације (образовања младих, јавности, медија, појединаца...). Неке од тих мера укључују:

1. јачање улоге школског образовања у решавању климатских проблема, уз интегрисање теме климатских промена у образовне програме. Ово посебно добија на значају ако се узме да је од 134 лекције од 5. до 8. разреда, само једна посвећена климатским променама (Prodović Milojković, 2023). Кључно је да наставници, роди-тељи и ученици заједнички раде на стварању свесне генерације. Интегрисање ове теме у образовне програме не само да пружа еколошко знање већ гради темеље за одрживу будућност;

2. едукацију јавности о климатским променама – као кључну за подизање свести о њиховим последицама и важности активног учешћа, посебно жена, у борби против њих. Информисаност омогућава појединцима да доносе еколошки одговорне одлуке, што је неопходно за постизање одрживих решења на глобалном и локалном нивоу;

3. употребу друштвених медија за ширење свести о климатским променама, креирањем ангажованих постова и инфографика на платформама (попут Instagrama, TikToka, Twittera и Facebooka) (Prodović, 2012, стр. 380–390; Prodović Milojković & Miladinović, 2015, стр. 213–227);

4. организовање радионица и семинара у школама, факултетима и локалним центрима за едукацију жена о климатским променама;

5. креирање родно сензитивних едукативних материјала као што су брошуре и онлајн курсеви;

6. повећање броја књига, документарца и подкастова који се баве утицајем климатских промена на жене;

7. подизање нивоа одговорног понашања у стварању родно одговорног и кли-матски одговорног друштва;

8. помоћ женама које желе да се активно укључе у борбу против климатских промена.

Наведене мере, уз информисање и едукацију жена, могу оснажити њихову улогу у коришћењу одрживих технологија и обновљивих извора енергије, чиме се доприноси изградњи одрживе и еколошке одговорне будућности.

ЗАКЉУЧАК

Резултати овог истраживања указују на изражене родне разлике у перцепцији, знању и спремности на акцију у вези са климатским променама у Србији.

Хипотеза да жене показују виши ниво информисаности, забринутости и спремности за проеколошко деловање у односу на мушкарце у потпуности је потврђена. Анализе су показале статистички значајне разлике по полу ($p < 0,001$), при чему су жене у већем проценту изражавале забринутост, подржавале еколошке мере, биле спремније на личне промене и у већем броју веровале у потребу промене индустријских процеса. Ови налази су у складу са претходним истраживањима која указују да жене, услед социјализације и вредносних оријентација, чешће развијају етику бриге и већи степен еколошке сензитивности. Тако су жене, у односу на мушкарце, значајно чешће показивале већу забринутост за стање животне средине, већи степен информисаности о климатским променама, као и израженију спремност да мењају свакодневне навике ради смањења загађења (Табеле 1 и 2). Такође, жене чешће препознају важност системских решења, едукације и улоге науке, док мушкарци нагињу практичним приступима и уверењу да су закони и држава кључни актери (Табела 3).

Упркос већој ангажованости жена, истраживање показује да специфична знања о родној димензији климатских промена, као и о институционалним механизмима за учешће у креирању климатских политика, нису довољно развијена (Sekulić i dr., 2012; Jović i dr., 2018; Babović & Veljković, 2023; Alston, 2017; Stojanović & Čurčić, 2022). Жене и даље имају ограничен приступ ресурсима, процесима доношења одлука и институционалним механизмима деловања (Sekulić i dr., 2012). Наш рад показује да, упркос израженој свести и проактивности, жене често нису довољно информисане о могућностима политичког и друштвеног утицаја (Prodović Milojković i dr., 2021). Ове родне неједнакости додатно компликују приступ климатској правди и захтевају системске промене – пре свега у образовању. Даљи налази (Табела 3) потврђују да жене показују израженију свест о важности едукације јавности, подржавају улагања у рециклажу отпада и истичу важност улоге младих и друштвених мрежа у борби против климатских промена (Prodović Milojković & Miladinović, 2015).

Из свега изреченог можемо да поентирамо да процеси који проистичу из климатских промена нису родно неутрални, већ последице које манифестују додатно продубљују већ постојеће неједнакости између мушкараца и жена (Stojanović, 2022). Резултати истраживања потврђују теоријску поставку да еколошка свест у савременом друштву зависи од низа међусобно повезаних индивидуалних и структурних фактора. Потврда опште и посебне хипотезе не само да доприноси валидацији истраживачког модела већ и пружа аргументовану основу за дефинисање конкретних препорука у области образовне политике, медијске писмености и реформе институционалног приступа климатским изазовима у Републици Србији.

Како наша анализа представља студију затеченог стања степена родне осетљивости у којој се пре свега бавимо животном средином, ова анализа требало би да буде једна од полазних тачака за формулисање индикатора успешности, као и праћења циљаних промена и напретка у нашем друштву. Тиме би се учврстили темељи за мерење напретка у уредњавању и изградње интердисциплинарног приступа заштити

животне средине у Србији. Инклузивни приступ подстицања доприноса жена и мушкараца у развоју решења резултираће ефикаснијим и одрживијим резултатима. Наш рад има за задатак да повеже различите налазе у ширу слику, указујући на важност специфичне едукације и информисаности о климатским променама, док наглашава простор за унапређење у области родне димензије. Управо то чини ову тему још значајнијом за даља истраживања и практичне иницијативе. Једна од кључних импликација за даља истраживања је истраживање међузависности климатских промена и (родне) безбедности. Деградација животне средине и оскудност ресурса могу изазвати социјалне тензије и сукобе, што додатно погоршава стање екосистема и осиромашује животну средину. У том контексту, укључивање климатских промена у националне акционе планове, као што је то учињено у 25 земаља, постаје кључно за препознавање климатских промена као питања безбедности. Резолуција СБ УН 1325 наглашава улогу жена у превенцији сукоба и изградњи мира, што показује потребу за укључивањем жена у креирање климатских политика. Задатак Србије у том контексту био би да интегрише родну димензију у националне стратегије за климатске промене и безбедност, чиме би оснажила улогу жена у креирању политика и одговорима на климатске изазове, узимајући у обзир њихове специфичне потребе и потенцијале. Разумевање родних разлика у перцепцији и реакцијама на климатске промене важно је за ефикасно доношење политика и стратегија које ће се бавити овим глобалним изазовом.

Уколико човечанство настоји да одговори на изазове климатских промена, мора се окренути *образовању* које има кључну улогу у промовисању разумевања климатских промена, ублажавање емисије гасова са ефектом стаклене баште, али и у повећању способности за адаптацију на последице климатских промена (Forrest, Feder, 2011). Кључна разлика за разумевање одговора на климатске промене јесте она између ублажавања и прилагођавања: циљеви ублажавања односе се на узроке климатских промена, док се циљеви прилагођавања односе на њихове последице, кроз прилагођавање природних или људских система као одговор на стварне или очекиване климатске подстицаје или њихове ефекте, чиме се штетни утицаји ублажавају или се искоришћавају потенцијалне корисне прилике (Alves et al., 2020, str. 193). Одговор на климатске изазове захтева промену животних стилова и трансформацију начина на који размишљамо и деламо што, заправо, подразумева нове вештине, вредности и ставове који воде ка одрживом развоју (Alves et al., 2020, str. 231–242; Nadić, 2021, str. 1590–1609). Према Л. Филхо (Filho, 2010) фокус треба усмерити ка еколошким, социолошким и економским аспектима одрживог развоја, уместо ка техничким аспектима, као што је то традиционално био случај. Тако је, широм света, образовање за одрживи развој почело да се посматра као „камен темељац за борбу против климатских промена“ (Anderson, 2012, str. 191–206). Образовање за одрживи развој укључује разноврсне образовне одговоре на климатске промене, промовише системско и мултидисциплинарно разумевање узрока и последица, промовише приступе учењу који доприносе развоју критичког мишљења и вештина решавања проблема, те ставовима и знању за доношење информисаних и одговорних одлука (Bucea-Manea-Țoniș, Păun, Martins, Santos & Urdeș, 2024; Hariram, Mekha, Suganthan & Sudhakar, 2023; Milutinović & Nikolić, 2014, str. 107–113). Другим речима, образовање

за одрживи развој пружа оквир за образовање за климатске промене (UNESCO & UNEP, 2011; Mitić, Zdravković, Dimitrijević, 2019, str. 171–182).

Образовни систем има моћ да трансформише друштво, не само кроз пренесено знање већ и кроз развој вредности и друштвене осетљивости (Kalmar, 2022; Andevski & Kundačina, 2004; Šarković, 2016; Wu, Jia & Wu, 2025). У савременом контексту климатских изазова, важно је већ од предшколског узраста афирмисати равноправну и позитивну слику жене као кључне актерке у очувању планете – као мајке, научнице, неговатељке и лидерке промена (Zdravković, 2024; Sekulić i dr., 2012; Klemenović, 2007, str. 76–87; Kundačina, 2010). На крају, али не и мање важно, неопходно је развијати менталну, сазнајну и друштвену осетљивост према питањима родне једнакости, јер она представљају темељ не само за унапређење људских права већ и за напредак науке, образовања и целокупног друштва (Ćeriman & Fiket, 2019). Тиме се обезбеђује квалитетнија примена правних норми које држава прописује, али и афирмација моралних вредности које долазе из саме заједнице. Управо ће се у будућим истраживањима посебна пажња посветити улози образовања у јачању еколошке свести, родне равноправности и еколошке правде.

Лимитираност овог истраживања укључује ограничену репрезентативност узорка, географску фокусираност на Србију, могућу пристрасност анкетних одговора, тематску усмереност искључиво на родну перспективу, као и ограничен приступ детаљној анализи образовних курикулума. Ови недостаци биће адресирани и превазиђени у будућим истраживачким подухватима кроз ширење узорка, компаративне анализе и дубљу евалуацију наставних програма. Будућа истраживања ће се фокусирати на детаљну анализу образовних курикулума, с циљем да се прецизно идентификују празнине у вези са родном перспективом у темама о климатским променама и развију конкретни предлози за њихову системску интеграцију у наставне програме.

Климајске промене, дакле, нису само еколошки изазов већ и социјални, политички и родни изазов, јер обликују начин на који се ресурси расподељују, ко има приступ помоћи и како заједнице реагују на промене у свом окружењу. На крају, аутори закључују рад поруком екофеминистичких активисткиња: „Пут до решења није лак, али глас жена све више одјекује, постајући кључни фактор у борби за одрживу будућност“.

Biljana T. Prođović Milojković¹
Danijela V. Zdravković²
University of Niš,
Pedagogical Faculty in Vranje
Vranje (Serbia)

Vesna M. Nikolić³
University of Niš,
Faculty of Occupational Safety
Niš (Serbia)

GENDER PERSPECTIVE IN UNDERSTANDING AND PERCEPTION OF CLIMATE CHANGE⁴

(Translation *In Extenso*)

Abstract: The study examines climate change from a gender perspective, analyzing how gender and marginalization shape perception and response to climate challenges. It is assumed that women, due to their more vulnerable social position, suffer specific consequences of climate change, while simultaneously showing greater proactivity in climate action. The research applies a combination of quantitative and qualitative methods, including literature review, questionnaires, as well as data and reports from relevant organizations such as the IPCC. The results show that women are disproportionately affected, especially in marginalized communities, but significantly contribute to ecological solutions. It concludes that greater inclusion of women in decision-making processes and strengthening their role through education and media support are crucial for achieving sustainable climate solutions.

Keywords: environmental protection, sustainable development, climate change, gender, sex, women, ecofeminism

INTRODUCTION

In professional and scientific literature, the issue of climate change is described as one of the most important global problems and among the most serious challenges to sustainable development in the future (UNESCO, 2015; Reimers, 2021; Anderson, 2012: 191–206). Broadly defined, climate change refers to those changes in the Earth's climate that can be attributed to anthropogenic influences (Nikolić & Vukić, 2022: 173–181). It is

¹ biljanaprođovic@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0007-5223-2646>

² danijelavranje@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-4466-0364>

³ vesnik08@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-9163-7116>

⁴ This paper was supported by the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia according to Agreement No. 451-03-137/2025-03/200148, with the University of Niš, the Faculty of Occupational Safety, SDGs 3 and 4.

well known that there are scientists who argue that temperatures are not increasing at all, others who claim temperatures are rising but due to natural rather than human causes, and yet others who acknowledge anthropogenic global warming as a reality but contend that its impacts will not be as severe or destructive (Morano, 2018).

This should also include global warming and other environmental impacts that, among other consequences, lead to rising sea levels, agricultural disruptions, extreme weather events, changes in water regimes, biodiversity loss, effects on human health, economy, population migration, and more. These represent various forms of climate instability that negatively affect both communities and individuals. Non-climatic factors such as globalization, earthquakes, injustice, lack of livelihood opportunities, overexploitation of resources, epidemics, and gender discrimination generally converge to endanger people with limited access to resources in facing climate change challenges (Miltojević & Ilić Krstić, 2020: 1095–1121). Consequently, there is an increasing demand to link climate change with other global issues (Birkmann & Mechler, 2015; Kelman, Gaillard & Mercer, 2015).

Climate change does not discriminate by gender, but it is evident that women and men experience different consequences due to their *distinct social roles*. This can be explained by the fact that women still bear a disproportionate share of unpaid work, such as household management. Their responsibilities multiply in emergency situations, such as school and daycare closures (Poje, Marinić, Stanisavljević & Rechner Dika, 2024) and restricted access to resources like electricity, water, or fuel. As a result, women often face difficulties maintaining formal employment and are at greater risk of poverty (Prođović Milojković & Šekler, 2024). The view that “women, like the planet, have the role of creating new life and later caring for it...” essentially reinforces the belief that a woman’s main, if not sole, relevant role is reduced to the reproduction of society (Milojević, 2020).

Climate change, as a global threat, further exacerbates existing gender inequalities, making women more vulnerable to various forms of violence, especially in conditions of poverty, displacement, and limited access to resources. In this regard, gender-based violence cannot be viewed separately from the broader social and ecological context, as complex crisis conditions expose deeply rooted patterns of inequality. Violence against women represents the most pronounced form of gender-based violence, which takes on even more severe forms in the context of various crisis situations – whether related to family instability, perpetrator illness, economic insecurity, humanitarian disasters, or ecological crises. Some estimates indicate that gender-based violence, specifically violence against women, causes immeasurable consequences both on individual and societal levels (Zdravković, 2024: 487–504). We are confronted daily with the depiction of examples of gender-based violence (Hester, 2004: 1431–1448; Petrušić, 2019: 199–220). We live in a time filled with various forms of violence, in which it has become one of the negative symbols of postmodern society – a deviant “lifestyle” and worldview of younger generations.

Climate change, as one of the key challenges to sustainable development (Goal 4, UN Agenda), further underscores the need for legal regulations that incorporate a gender perspective (Prođović Milojković & Šekler, 2024: 545–561; Sekulić, Dimović, Kalmar Krnajski Jović & Todorović, 2012: 13). This study starts from the premise that climate change is a “threat multiplier”, meaning that in fragile environments affected by conflicts, social, political, and economic tensions escalate. In such situations, climate change does not take sides,

but its impacts often hit women hardest, especially in developing countries. The negative impacts of climate change will not affect women equally in the United States, Serbia, or Bangladesh. This does not mean that climate change discriminates, but its consequences are often experienced unjustly. The study is based on the fact that women and men, due to different socially constructed gender roles and statuses, perceive the impact of climate change differently (Pearse, 2017). The recognition of the link between environmental protection and gender equality was formalized with the adoption of the *Gender Equality Action Plan* at the Climate Change Conference (COP 23) in Bonn in 2017. This document has thus become one of the best examples of empowering women in the environmental movement.

We note that, in this study, *gender* is conceptualized as the unequal power relations between women and men across various social groups (Rao, Kelleher, 2005: 57-69), and this definition of gender will be used throughout the work. The topic of *gender equality*⁵ in Serbia still faces significant resistance. Gender equality means the absence of discrimination based on sex/gender (see: Ilić Krstić & Miltojević, 2022: 1298–1324). Many theorists and ecofeminist activists trace the causes to capitalism and the particularities of patriarchy itself. It is argued that ecofeminism has stalled in its rise, especially when compared to the situation in the late 1980s, when a large number of publications were produced. Today, key challenges revolve around digital and technological feminism, including issues of posthumanism and transhumanism. It is believed that concerns for the marginalized and diverse, with an emphasis on nature and women, will become increasingly important in the context of the posthumanist possibilities of the modern world, thereby attracting new generations. In recent years, this very significant topic has gained more supporters. The number of scientific papers on this subject has grown substantially, with leading global journal databases recording a 55-fold increase in published papers in 2022 as compared to 1998 (Valdivia, 2025).

When gender equality issues are added to the questions and problems of climate change, new research directions emerge for understanding these phenomena. This ambition highlights the need for further studies that will empower women in climate action and contribute to sustainable development. Existing studies confirm that women often bear a disproportionate burden of the consequences of climate change, which further indicates their specific vulnerability and the need for targeted support. Such findings contribute to a better understanding of how climate change deepens existing social inequalities, especially in countries prone to natural disasters. The ultimate goal is to develop effective policies that recognize and support women in facing climate challenges.

⁵ In 1998, the Development Assistance Committee (DAC) of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) defined gender equality as “...the equal enjoyment by women and men of socially valued goods, opportunities, resources, and rewards. The goal is not for women and men to become the same, but for their opportunities and life chances to become and remain equal”.

MATERIALS AND METHODS

The study was designed as a cross-sectional study covering the territory of the Republic of Serbia. Its focus is the role of gender in the perception of climate change, with a particular emphasis on how women from the general population are perceived as being more affected by its consequences. The research examines how gender and marginalization shape women's responses to climate change, with a special focus on the context of Serbia.

The research was conducted in the first half of 2024 on a convenience sample of the general population through an anonymous online survey. A total of 280 respondents participated. Data were collected using a unique questionnaire designed specifically for this study, which was divided into two parts: the first part included socio-demographic questions, while the second part contained questions related to climate change.

Descriptive and inferential statistical methods were used for data analysis (Branković, 2014; Bešić, 2009), with processing carried out using the SPSS software (Statistical Package for the Social Sciences). *Descriptive statistics* enabled the identification of basic patterns and trends in the data, while *inferential statistics* were employed to determine causal relationships and draw generalized conclusions.

The main objective of this study was to examine and analyze differences in the attitudes and levels of knowledge between men and women in the Republic of Serbia regarding the impact of climate change on the environment. The analysis is specifically aimed at achieving this goal. The *general hypothesis* posits that there is a correlation between gender and the level of knowledge and attitudes towards the impact of climate change on the environment. A *specific hypothesis* anticipates that this correlation differs and varies among respondents of different genders. The fundamental idea behind these hypotheses is that the perception of climate change, as well as the readiness to engage in pro-environmental behaviour, are not homogeneously distributed within society but are largely conditioned by factors such as gender⁶. Drawing on theoretical models from environmental psychology and sociology, as well as previous empirical research in the region and beyond (McCright, Dunlap & Marquart-Pyatt, 2016), these hypotheses enable a deeper understanding of various dimensions of environmental awareness and the factors shaping it.

⁶ Although a comprehensive analysis of the influence of education and age structure exceeds the scope of this paper and constitutes a direction for future research building on these findings, the preliminary data indicate important patterns in shaping attitudes towards climate change. The respondents with higher levels of education more frequently demonstrate greater awareness, a stronger willingness to change their behaviour, and familiarity with the concept of sustainable consumption (68.2%), as well as a higher readiness to relocate due to environmental risks (60.9% vs. 41.6%; $p < 0.01$), which confirms the hypothesis of a positive correlation between education and environmental awareness. The older respondents, on the other hand, significantly more often emphasise the importance of youth engagement and education in strengthening environmental awareness (84.6%), partially supporting the related hypothesis. The younger respondents show a higher level of formal knowledge, indicating different forms of environmental engagement depending on life stage. These findings suggest the need for generation-specific educational approaches and public policies addressing climate change (Cierco Gomes, 2019).

RESULTS AND DISCUSSION

Gender-Differentiated Impacts of Climate Change

The research sample consisted of 280 respondents, 66.4% of whom ($n = 186$) were female and 33.6% ($n = 94$) male. The participants' age ranged from 15 to 75 years, with an average age of 30.93 years ($SD = 12.25$). The majority of respondents (96.4%) live in urban areas, while 3.6% come from rural regions. Gender was identified as a key independent variable in this study. The following section presents the research results through gender-differentiated insights and analyses, accompanied by a discussion of the findings in the context of relevant theoretical frameworks and previous studies.

In our study, the women (61.3%) expressed concern about climate change significantly more often than the men (44.7%) ($p < 0.001$) (see [Table 1](#)), indicating a pronounced gender difference in the perception of environmental risks.

This finding aligns with the results of international research, such as the 2023 study published in the journal *Sustainability*, which shows that women globally exhibit greater concern and negative emotional responses to climate change (Clayton, Pihkala, Wray & Marks, 2023). Similar trends have been confirmed by the analyses of the data from the *European Social Survey* (2019), where women consistently express higher levels of environmental awareness and feelings of personal vulnerability regarding climate challenges (Poortinga, Whitmarsh, Steg, Böhm & Fisher, 2019: 25-35).

In addition to academic studies, analyses of consumer habits show that women choose sustainable products and behaviours at significantly higher rates, while environmental concern among men is often perceived as “not masculine enough” (Blue Green Network Project “Futura,” 2022), further highlighting the social factors shaping gender differences in response to climate challenges. These differences in concern can be partly explained by women's greater emotional openness and differing motivational patterns – women are more often driven by care for the planet and future generations, whereas men are more motivated by economic factors. Moreover, research shows that men, despite stereotypes, contribute to higher emissions through their consumption habits, further underscoring the importance of a gender perspective in interpreting ecological behaviours (Kanyama, Nässén & Benders, 2021).

Our analysis (see [Table 1](#)) shows that women not only express concern about climate change more frequently but also self-report a higher level of knowledge and awareness on the topic, whereas men are more often indifferent to the issue (19.1% of men compared to 3.2% of women). These findings are consistent with previous research indicating women's greater willingness to seek information and consciously engage in areas related to sustainable practices (Jovičić, Turković & Baćanović, 2018), which is associated with traditional gender roles of caring for the family and the community (Milić, 2001).

Although our findings indicate that women are more concerned and better informed about climate change than men, the research by the Faculty of Organizational Sciences in Belgrade (2020) shows that many women do not clearly recognize the gender dimension of these changes, a finding confirmed by other studies as well (for more details, see Babović & Veljković, 2023). The majority of female respondents do not consider women to be particularly affected, indicating a lack of awareness about the gendered aspects of climate risks (Jovičić

et al., 2018: 17-18). This contradiction highlights the need for education and the systematic integration of a gender-sensitive approach into educational programs. Although women in Serbia show greater concern and basic awareness of climate change, research points to significant gaps in knowledge, especially regarding the gender dimension and adaptation measures (Platforma U-Report, 2025). Limited access to specific information and educational resources often hinders their more active involvement in addressing climate challenges, indicating the need for additional support and guidance. This gender inequality in access to knowledge is particularly pronounced in poorer communities, where women often lack access to training and resources⁷. The results of this study, consistent with previous research, suggest that strengthening education and increasing the availability of practical knowledge are crucial for effective action in the field of climate change (Platforma U-Report, 2025).

The results of our study (see [Table 1](#)) show statistically significant differences in the perception of environmental issues between women and men – women express greater concern for the state of the environment (94.6%) ($p=0.008$), more frequently recognize pollution (81.7%) ($p=0.022$), and are better informed about climate change (68.6%) ($p=0.001$). At the same time, men more often demonstrate indifference and a lower willingness to change, even under health risk conditions ($p=0.003$). Our study suggests that women often exhibit a higher level of environmental concern compared to men, which may be related to traditional gender roles and social norms. However, these patterns vary depending on cultural and social contexts.

Our findings (see [Table 2](#)) indicate clear gender differences in environmental awareness and willingness to take action. Environmental awareness was measured using a standardized questionnaire with items rated on a five-point Likert scale (1 – strongly agree to 5 – strongly disagree). The women demonstrated a much higher level of environmental awareness than the men, recognizing the significance of climate change and showing a willingness to modify their daily habits to reduce their negative impact on the environment (84.4%) ($p=0.004$). These results align with numerous other studies at both global and national levels, confirming that women more frequently adopt environmentally responsible behaviours and take initiative in environmental protection (*Women's Forum for the Economy and Society* study (Barometar, 2025), as well as the 2021 study (Barometar, 2021)). Such behavioural patterns can be explained by various factors – from traditional gender roles and care for the family to the growing perception of women as agents of social change.

Our findings (see [Table 2](#)) indicate clear gender differences in the perception of key actors in addressing climate change. Women are more likely to trust the capacity of scientists (34.9% of women compared to 16% of men), whereas men place greater responsibility on legislative frameworks and the role of the state (36.2% of men versus 24.2% of women; $p = 0.008$). This divergence reflects broader patterns identified in the research of the Young Researchers of Serbia (YRS), showing that women recognize the importance of institutional and educational systems in solving environmental issues, while men tend to emphasize local and practical interventions. This phenomenon can also be interpreted as a form of political insight among women, highlighting the root causes of environmental

⁷ According to the data from the organization CARE, extreme weather events are the primary causes of hunger in 18 countries, affecting over 72 million people. The recent research by CARE illustrates the interdependence between climate change, inequality, gender inequality, and hunger (CARE, 2025).

problems – embedded in educational systems and broader social structures – whereas men often seek to address the consequences through local initiatives. Such difference in approaches may be linked to traditionally assigned gender roles, with women often identifying the role of family and community, and men perceiving their responsibility in the public sphere. In a broader context, these findings suggest that women not only display higher levels of environmental awareness and readiness for change, but also demonstrate a pronounced demand for integrating the educational system into the fight against climate change (Pearse, 2017: 451; Prođović Milojković, Nikolić, Šekler & Čupać, 2021; Prođović Milojković & Šekler, 2024: 545–561).

However, they simultaneously express uncertainty regarding their own capacity to influence policies in this domain – 26% women were not familiar with the ways in which their actions could affect climate policies (Platforma U-Report, 2025; Alston, 2017; Stojanović & Čurčić, 2022). Conversely, in her book *Women and Climate Change in Bangladesh* (2015), Margaret Alston recognizes the crucial role of women in combating climate change in low-income countries (Alston, 2017). In this context, research indicates that African states take the lead in terms of ambition, both in emphasizing the adverse effects of climate change on women and in implementing a wide range of activities and measures aimed at their empowerment and engagement, in contrast to European countries (Stojanović & Čurčić, 2022). Such data suggest that gender inequalities – although often invisible – play a key role in shaping individuals' capacities and opportunities to participate in the creation of sustainable solutions to climate challenges.

Such a gap between awareness and action further underscores the importance of systemic education that would enable women (as well as men) to acquire the knowledge and skills necessary for active participation in addressing climate challenges (for further details, see Stanojević & Zdravković, 2013; Trifunović & Zdravković, 2014: 295–306; Prođović & Prođović, 2014: 791–812).

Our findings, as confirmed in [Table 3](#), clearly indicate that women demonstrate a higher level of awareness and engagement regarding climate change – both through their support for recycling (95.7%) and their belief that educating the public and youth about climate change is crucial (98.9% and 47.3%, respectively). Furthermore, women are more likely than men to recognize the importance of social networks in raising awareness of these issues (91.9% compared to 78.7%).

These results largely align with both international and domestic research, including studies (Prođović, 2012: 380–390; Prođović Milojković & Miladinović, 2015: 213–227), which show that, globally, women are more likely to recognize the importance of systemic solutions, education, and collective action in addressing climate change (Alston, 2017; Stojanović & Čurčić, 2022).

To trigger a chain reaction of positive changes within communities and across society as a whole, it is essential to implement measures that interconnect various forms of empowerment (of youth, the public, the media, individuals, and others). Some of these measures include:

a) Strengthening the role of school education in addressing climate-related issues by integrating the topic of climate change into educational curricula. This becomes particularly significant considering that, out of 134 lessons taught from the 5th to the 8th grade, only

one is dedicated to climate change (Prođović Milojković, 2023). It is essential for teachers, parents, and students to work together in building a conscious generation. Integrating this topic into curricula not only provides environmental knowledge but also lays the foundation for a sustainable future.

b) Public education on climate change – as a key factor in raising awareness of its consequences and the importance of active participation, particularly by women, in combating it. Access to information enables individuals to make environmentally responsible decisions, which is essential for achieving sustainable solutions at both the global and local levels.

c) Utilization of social media to raise awareness about climate change by creating engaging posts and infographics on platforms such as Instagram, TikTok, Twitter, and Facebook (Prođović, 2012: 380-390; Prođović Milojković & Miladinović, 2015: 213-227).

d) Organizing workshops and seminars in schools, universities, and local centres to educate women about climate change.

e) Creating gender-sensitive educational materials such as brochures and online courses.

f) Increasing the availability of books, documentaries, and podcasts addressing the impact of climate change on women.

g) Raising the level of responsible behaviour to foster a gender-responsive and climate-responsive society.

h) Supporting women who wish to actively engage in the fight against climate change.

These measures, combined with the education and awareness of women, can empower their role in adopting sustainable technologies and renewable energy sources, thereby contributing to building a sustainable and environmentally responsible future.

CONCLUSION

The results of this study indicate pronounced gender differences in perception, knowledge, and willingness to take action regarding climate change in Serbia.

The hypothesis that women exhibit higher levels of awareness, concern, and readiness for pro-environmental action compared to men was fully confirmed. The analyses revealed statistically significant gender differences ($p < 0.001$), with women more frequently expressing concern, supporting environmental measures, showing a greater willingness to make personal changes, and more often endorsing the need to change industrial processes. These findings are consistent with previous research indicating that women, due to socialization and value orientations, tend to develop a stronger ethic of care and a higher degree of environmental sensitivity. Thus, compared to men, women more frequently expressed greater concern for the state of the environment, demonstrated a higher level of awareness about climate change, and showed a stronger willingness to change daily habits in order to reduce pollution (Tables 1 and 2). Furthermore, women were more likely to recognize the importance of systemic solutions, education, and the role of science, whereas men tended to favour practical approaches and the belief that legislation and the state are the key actors (Table 3). Despite women's higher engagement, the study reveals that specific knowledge about the gender dimension of climate change, as well as about institutional mechanisms for participating in climate policy-making, remains underdeveloped (Sekulić et al., 2012;

Jovičić et al., 2018; Babović & Veljković, 2023; Alston, 2017; Stojanović & Ćurčić, 2022). Women continue to have limited access to resources, decision-making processes, and institutional mechanisms for action (Sekulić et al., 2012). Our findings suggest that, despite their pronounced awareness and proactivity, women are often insufficiently informed about opportunities for political and social influence (Prodović Milojković et al., 2021). These gender inequalities further complicate access to climate justice and call for systemic changes – primarily in the field of education. Additional findings (Table 3) confirm that women demonstrate a stronger awareness of the importance of public education, support investments in waste recycling, and emphasize the role of youth and social media in combating climate change (Prodović Milojković & Miladinović, 2015).

From all the above, it can be concluded that the processes arising from climate change are not gender-neutral, but, instead, the consequences they manifest further deepen existing inequalities between men and women (Stojanović, 2022). The research results confirm the theoretical premise that environmental awareness in contemporary society depends on a range of interconnected individual and structural factors. The confirmation of both the general and specific hypotheses not only contributes to the validation of the research model but also provides a well-founded basis for defining concrete recommendations in the fields of educational policy, media literacy, and the reform of institutional approaches to climate challenges in the Republic of Serbia.

Given that our analysis constitutes a study of the current state of gender sensitivity, with a primary focus on environmental issues, it should serve as one of the starting points for developing performance indicators and for monitoring targeted changes and progress within our society. This would reinforce the foundations for measuring advancements in gender mainstreaming and for establishing an interdisciplinary approach to environmental protection in Serbia. An inclusive approach that fosters the contributions of both women and men in devising solutions will yield more effective and sustainable outcomes. The purpose of our work is to integrate diverse findings into a broader conceptual framework, underscoring the importance of targeted education and awareness regarding climate change, while also highlighting opportunities for improvement in addressing the gender dimension. This renders the topic particularly significant for further research and practical initiatives. One of the key implications for future studies is the examination of the interrelationship between climate change and (gender) security. Environmental degradation and resource scarcity can trigger social tensions and conflicts, exacerbating further ecosystem decline and impoverishing the environment. In this context, the integration of climate change into national action plans – undertaken by 25 countries – becomes crucial for recognizing climate change as a security issue. The United Nations Security Council's Resolution 1325 emphasizes the role of women in conflict prevention and peace-building, underscoring the need to involve women in the formulation of climate policies. For Serbia, this would entail integrating the gender dimension into national strategies on climate change and security, thereby strengthening women's roles in policy-making and in responses to climate challenges, while taking into account their specific needs and potential. Understanding gender differences in perceptions of and responses to climate change is essential for the effective formulation of policies and strategies that address this global challenge.

If humanity seeks to respond to the challenges of climate change, it must turn to education, which plays a crucial role in fostering an understanding of climate change, mitigating greenhouse gas emissions, and enhancing adaptive capacity to the consequences of climate change (Forrest & Feder, 2011). A key distinction in understanding responses to climate change lies between mitigation and adaptation: mitigation objectives address the causes of climate change, while adaptation objectives address its consequences by adjusting natural or human systems in response to actual or expected climatic stimuli or their effects, thereby reducing harmful impacts or capitalizing on potential beneficial opportunities (Alves et al., 2020: 193). Responding to climate challenges requires changes in lifestyles and a transformation in the way we think and act, which, in effect, entails the acquisition of new skills, values, and attitudes that lead toward sustainable development (Alves et al., 2020: 231-242; Nadić, 2021: 1590-1609). According to L. Filho (Filho, 2010), the focus should shift toward the ecological, sociological, and economic aspects of sustainable development, rather than the technical aspects traditionally emphasized. Consequently, education for sustainable development worldwide has come to be regarded as a “cornerstone in the fight against climate change” (Anderson, 2012: 191-206). Education for sustainable development encompasses diverse educational responses to climate change, promotes a systemic and multidisciplinary understanding of its causes and consequences, and fosters learning approaches that contribute to the development of critical thinking, problem-solving skills, as well as attitudes and knowledge necessary for informed and responsible decision-making (Bucea-Manea-Ţoniş, Păun, Martins, Santos, & Urdeş, 2024; Hariram, Mekha, Suganthan & Sudhakar, 2023; Milutinović & Nikolić, 2014: 107-113). In other words, education for sustainable development provides the framework for climate change education (UNESCO & UNEP, 2011; Mitić, Zdravković, Dimitrijević, 2019: 171-182).

The educational system holds the power to transform society not only through the transmission of knowledge but also by fostering values and social sensitivity (Kalmar, 2022; Andevski & Kundačina, 2004; Šarković, 2016; Wu, Jia & Wu, 2025). In the contemporary context of climate challenges, it is crucial to affirm from early childhood a positive and equal image of women as key actors in planet preservation – as mothers, scientists, caregivers, and leaders of change (Zdravković, 2024; Sekulić et al., 2012; Klemenović, 2007: 76-87; Kundačina, 2010). Last but not least, it is essential to develop mental, cognitive, and social sensitivity toward gender equality issues, as these form the foundation not only for the advancement of human rights but also for the progress of science, education, and society as a whole (Ćeriman & Fiket, 2019). This ensures more effective implementation of legal norms prescribed by the state, as well as the affirmation of moral values emanating from the community itself. Future research will pay particular attention to the role of education in strengthening ecological awareness, gender equality, and environmental justice.

The limitations of this study include a limited sample representativeness, geographic focus on Serbia, potential bias in survey responses, exclusive thematic focus on the gender perspective, and restricted access to a detailed analysis of educational curricula. These shortcomings will be addressed and overcome in future research endeavours through sample expansion, comparative analyses, and more in-depth evaluation of curricula. Future studies will focus on a detailed analysis of educational curricula with the aim of precisely

identifying gaps related to the gender perspective in climate change topics and developing concrete proposals for their systematic integration into educational programs.

Thus, climate change is not only an environmental challenge but also a social, political, and gender-related issue, as it shapes how resources are distributed, who has access to assistance, and how communities respond to changes in their environment. In conclusion, the authors echo the message of ecofeminist activists: “The path to solutions is not easy, but the voices of women are increasingly resonating, becoming a key factor in the fight for a sustainable future.”

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Alston, M. (2017). *Women and Climate Change in Bangladesh*. London: Routledge.
- Alves et al. (2020). Climate change policies and agendas: Facing implementation challenges and guiding responses, *Environmental Science & Policy*, 104 (10), 190–198.
- Anderson, A. (2012). Climate change education for mitigation and adaptation, *J. Educ. Sustain. Dev.*, vol. 6, 191–206.
- Andevski, M., Kundačina, M. (2004). *Environmental education*. Užice: Učiteljski fakultet. [In Serbian]
- Babović, M., Veljković, T. (2023). Women's entrepreneurship in Serbia 10 years later, *Climate change and women's entrepreneurship*. Beograd: UN Women. [In Serbian]
- Barometar: https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2021/10/18/WFG_BAROMETER_2021_FINAL.pdf.
- Barometar: https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2021/10/18/WFG_BAROMETER_2021_FINAL.pdf, Last visited on 24 March 2025.
- Bešić, M. (2009). *Statistics in social and political research*. Podgorica: Fakultet političkih nauka, UCG. [In Serbian]
- Birkmann, J., Mechler, R. (2015). Advancing climate adaptation and risk management. New insights, concepts and approaches: What have we learned from the SREX and the AR5 processes? *Climatic Change*, 133 (1), 1–6.
- Branković, S. (2014). *Methodology of social research*. Beograd: Zavod za udžbenike. [In Serbian]
- Bucea-Manea-Țoniș, R., Păun, D. G., Martins, O. M. D., Santos, A. J. & Urdeș, L. (2024). Education for Sustainable Development What Matters? *Sustainability*, 16 (21), 9493. <https://doi.org/10.3390/su16219493>.
- CARE, global leader within a worldwide movement dedicated to ending poverty. Available at: <https://www.care.org>. Last visited on 7 March 2025.
- Ćeriman, J., Fiket, I. (2019). *Proceedings: Understanding the concept of gender equality in the normative framework of higher education in Serbia*. Beograd: Akademska knjiga. [In Serbian]
- Cierco Gomes, T. M. R. (2019). The European Union Accession and Climate Change Policies in the Western Balkan Countries. *Contributions to Economics*, 153–173. https://doi.org/10.1007/978-3-030-02662-2_8.

- Clayton, S. D., Pihkala, P., Wray, B., Marks, E. (2023). Psychological and Emotional Responses to Climate Change among Young People Worldwide: Differences Associated with Gender, Age, and Country, *Sustainability* 15, no. 4, 3540. <https://doi.org/10.3390/su15043540>.
- Forrest, S., Feder, M. A. (2011). *Climate change education: Goals, audiences, and strategies. A workshop summary*. Washington, DC: The National Academies Press.
- Hariram, N. P., Mekha, K. B., Suganthan, V., Sudhakar, K. (2023). Sustainalism: An Integrated Socio-Economic-Environmental Model to Address Sustainable Development and Sustainability. *Sustainability*, 15 (13), 10682. <https://doi.org/10.3390/su151310682>.
- Hester, M. (2004). Future Developments: Violence against women in Europa and East Asia, *Violence against Women*, 10 (12), 1431–1448. <https://doi.org/10.1177/1077801204270559>.
- Ilić Krstić, I. Lj., Miltojević, V. D. (2022). Empowerment of female farmers in Southeast Serbia: A case study. *Sociološki pregled*, 56 (4), 1298–1324. DOI: [10.5937/socpreg56-41029](https://doi.org/10.5937/socpreg56-41029)
- Jovičić, B., Turković, M., Baćanović, V. (2018). *Study – Women in sustainable energy, climate change and environmental protection – Leadership for change*. Novi Sad: Zavod za ravnopravnost polova. [In Serbian]
- Kalmar, L. (2022). The role and importance of environmental education in the modern school. *Metodička teorija i praksa* 25 (1), 1, 26–34. DOI: [10.5937/metpra2201026K](https://doi.org/10.5937/metpra2201026K). [In Serbian]
- Kanyama, A. C., Nässén, J., Benders, R. (2021). Shifting expenditure on food, holidays, and furnishings could lower greenhouse gas emissions by almost 40%, *Journal of Industrial Ecology*, vol. 25, 6, 1088–1980. <https://doi.org/10.1111/jiec.13176>.
- Kelman, I., Gaillard, J. C., Mercer, J. (2015). Climate change's role in disaster risk reduction's future: Beyond vulnerability and resilience. *International Journal of Disaster Risk Science* 6 (1), 21–27.
- Klemenović, J. (2007). Environmental education and education of preschool children in the world. *Nastava i vaspitanje*, Beograd, 1, 76–87. [In Serbian]
- Kundačina, M. (2010). *Environmental education*. Užice: Učiteljski fakultet. [In Serbian]
- McCright, A. M., Dunlap, R. E., Marquart-Pyatt, S. T. (2016). Political ideology and views about climate change in the European Union. *Environmental Politics*, 25 (2), 338–358, <https://doi.org/10.1080/09644016.2015.1090371>.
- Milić, A. (2001). *Sociology of the family*. Beograd: Čigoja. [In Serbian]
- Miltojević, D. (2020). *Mapping the current state of gender equality in CSOs in Serbia: Introducing a gender perspective in the environmental movement of Serbia*. Beograd: Mladi istraživači Srbije. [In Serbian]
- Miltojević, V. D., Ilić Krstić, I. Lj. (2020). Sociology and climate change. *Sociološki pregled* 54 (4), 1095–1121. DOI: [10.5937/socpreg54-28376](https://doi.org/10.5937/socpreg54-28376)
- Milutinović, M., Nikolić, V. (2014). Rethinking higher education for sustainable development in Serbia: An assessment of Copernicus Charter principles in current higher education practices. *Journal of Cleaner Production*, vol. 62, 107–113.
- Mitić, Lj., Zdravković, D., Dimitrijević, S. (2019). Disciplinary and theoretical approach to the pro-environmental orientation of the education for sustainable development. *FACTA UNIVERSITATIS. Series: Teaching, Learning and Teacher Education*, vol. 3, no. 2, 171–182. <https://doi.org/10.22190/FUTLTE1902171M>.

- Morano, M. (2018). *The politically incorrect guide to climate change*. Washington, DC: Regnery.
- Nadić, D. P. (2021). Understanding the public and general good in contemporary environmental policy. *Sociološki pregled* 56 (4) 1590–1609. doi: [10.5937/socpreg55-35441](https://doi.org/10.5937/socpreg55-35441). DOI: [10.5937/socpreg55-35441](https://doi.org/10.5937/socpreg55-35441)
- Nikolić, V., Vukić, T. (2022). Climate Change Education – Guidelines and Recommendations, *Proceedings of the International Conference on Physical Aspects of Environment ICPAE2022*, 173–181.
- Pearse, R. (2017). Gender and climate change. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 8 (2), e451. <https://doi.org/10.1002/wcc.451>.
- Petrušić, N. (2019). Legal protection against domestic violence. In: Vujadinović, D., Stanimirović, V. (eds.). *Studies of gender*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 199–220. [In Serbian]
- Platforma U-Report, <https://serbia.ureport.in/about/>. Last visited on 24 March 2025.
- Poje, M., Marinić, I., Stanisavljević, A., Rechner Dika, I. (2024). Environmental Education on Sustainable Principles in Kindergartens – A Foundation or an Option? *Sustainability*, 16 (7), 2707. <https://doi.org/10.3390/su16072707>.
- Poortinga, W., Whitmarsh, L., Steg, L., Böhm, G., Fisher, S. (2019). Climate change perceptions and their individual-level determinants: A cross-European analysis. *Global Environmental Change*, vol. 55. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2019.01.007>.
- Prodović Milojković, B. (2023). Accepting the Concept of Sustainable Development – Implications for University Teaching, University Thought. *Journal of Science, Culture and Art*, vol. 22, 53–63, doi: [10.5937/univmis2322039P](https://doi.org/10.5937/univmis2322039P). [In Serbian]
- Prodović Milojković, B., Miladinović, S. (2015). The influence of mass media on the value orientation of young people in the Balkans. In: *Statehood, democratization and the culture of peace*. Niš: Filozofski fakultet. [In Serbian]
- Prodović Milojković, B., Nikolić, M., Šekler, I., Cupać, T. (2021). *Climate change and the world we live in*, *Green Limes Foundation for Environmental Actions*, Banovci – Dunav 10 D/II/12, Novi Banovci, Stara Pazova. [In Serbian]
- Prodović Milojković, B., Šekler, I. (2024). Vulnerable population groups under the influence of climate change, *Proceedings: Ecological sustainability and climate change*. Podgorica: Univerzitet Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine; Novi Sad: Wild Beauty Art Festival, 2023. [In Serbian]
- Prodović, B. (2012). The influence of media on human attitudes and behaviour – media and moral panic. In: *Crisis and perspective of knowledge and science, Science and modern university*, no. 1, vol. 2. Niš: Filozofski fakultet. [In Serbian]
- Prodović, B., Prodović, T. (2014). Education and with/knowledge as irreplaceable factors of social and humanistic development. In: B. Jovanović, M. Vilotijević (Eds.). *The role of education in the development of humanistic, intercultural and national values*, 791–812. Kosovska Mitrovica: Filozofski fakultet. Available at: https://drive.google.com/file/d/0BzVmKuYYMVVqRnN6eGdWR190Ukk/view?resourcekey=0-OMlllz-4TjwwkM_DwOtUmmw [In Serbian]
- Project Blue Green Network “Futura” (2022). KlimAdapt22, Ivana Šekler, *Eco-system of the program* Young developers of Serbia. Available at: <https://zelenidijalog.rs/rod-na-ravnopravnost-i-klimatske-promene>. [In Serbian]

- Rao, A., Kelleher, D. (2005). Is there life after gender mainstreaming? *Gender & Development*, 13 (2), 57–69.
- Reimers, F. M. (2021). The role of universities building an ecosystem of climate change education. In: F. M. Reimers (ed.). *Education and climate change: The role of universities*, 1–43. Springer. Available at: <https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-030-57927-2>.
- Sekulić, G., Dimović, D., Kalmar Krnaiski Jović, Z., Todorović, N. (2012): *Assessment of vulnerability to climate change – Serbia*. Beograd: Svetski fond za prirodu, Centar za unapređjenje životne sredine. Available at: https://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/cva_srbija_srpski.pdf. [In Serbian]
- Stanojević, D., Zdravković, D. (2013). *School and social change*. Novo Mesto: Pedagoška obzorja. [In Serbian]
- Stojanović, F. (2022). The impact of climate change on the gender dimension of security. *Godišnjak Fakulteta bezbednosti – special edition*. Beograd: Fakultet bezbednosti. [In Serbian]
- Stojanović, F., Ćurčić, S. (2022). *Gender, climate and security: why is it important to include climate change in the new NAP 1325 in Serbia?* Beograd: Centar za istraživanje javnih politika. [In Serbian]
- Šarković, A. (2016). *The role of television in spreading ecological awareness among the inhabitants of rural areas in Serbia* (doctoral dissertation). Univerzitet u Beogradu. Available at: <https://nardus.mpn.gov.rs/handle/123456789/7082> [In Serbian]
- Trifunović, V., Zdravković, D. (2014). Social changes and development of education in societies in transition. *Godišnjak Učiteljskog fakulteta u Vranju*, vol. 5. [In Serbian]
- UNESCO (2015). *Not just hot air: Putting climate change education into practice*. Place de Fontenoy, Paris: UNESCO.
- UNESCO, UNEP (2011). *Climate change starters guidebook: An issues guide for education planners and practitioners*. Paris: UNESCO, UNEP.
- Valdivia, A. (2025). Data Ecofeminism. In: The 2025 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (FAccT '25), June 23–26, 2025, Athens, Greece. ACM, New York, NY, USA, 13 pages. <https://doi.org/10.1145/3715275.3732027>.
- Wu, X., Jia, W., Wu, T. (2025). Mechanism by Which Environmental Education Influences Pro-Environmental Behaviour in Wuyishan National Park, China. *Sustainability*, 17 (1), 43. <https://doi.org/10.3390/su17010043>.
- Zdravković, D. (2024). Wherever there is society, there is law: A Contribution to the Study of the Sociological Aspect of Legal Protection against Gender-Based Violence. In: *Family, Teaching, Learning and Teacher Education (TLTE) Quality of Teaching and Learning (QTL) – Reality and Possibilities*. Vranje: Pedagoški fakultet, Univerzitet u Nišu, 487–504.

Table 1: *Attitudes towards Climate Change and Environmental Risks by Gender / Табела 1: Ставови према климатским променама и еколошким ризицима по полу*

Variable/Варијабла	Categories/ Категорије	Women (n, %) / Жене (број, %)	Men (n, %) / Мушкарци (број, %)	p
Feeling about climate change / Осећај када су у питању климатске промене	Afraid/Уплашен/а	9 (4,8)	5 (5,3)	<0,001
	Confused/Збуњен/а	19 (10,2)	6 (6,4)	
	Worried/Забринут/а	114 (61,3)	42 (44,7)	
	Uninterested/ Незаинтересован/а	6 (3,2)	18 (19,1)	
	Interested/ Заинтересован/а	19 (10,2)	14 (14,9)	
	Curious/ Радознао/ла	19 (10,2)	9 (9,6)	
Is the environment in Serbia endangered beyond threshold values? / Животна средина у Србији угрожена је преко мера граничних вредности	Yes/Да	76 (94,6)	79 (84,0)	0,008
	No/Не	2 (1,1)	6 (6,4)	
	I don't know / Не знам	8 (4,3)	9 (9,6)	
Would you be willing to move if pollution posed a health risk? / Био/била бих спреман/на да се преселим уколико би загађење било ризично по здравље	Yes/Да	102 (54,8)	49 (52,1)	0,003
	Not sure / Нисам сигуран/а	81 (43,5)	35 (37,2)	
	No/Не	3 (1,6)	10 (10,6)	
Self-assessment of knowledge and awareness about climate change / Оцена сопственог знања и информисаности о климатским променама	Good/Добро	54 (29,0)	23 (24,5)	0,001
	Poor/Лоше	9 (4,8)	13 (13,8)	
	Afraid/Уплашен/а	109 (68,6)	46 (48,9)	
	Confused/Збуњен/а	3 (1,6)	9 (9,6)	
	Worried/ Забринут/а	11 (5,9)	3 (3,2)	

Note: p – statistical significance measured with chi-square test; significant p-values are bolded. / Напомена: p – статистичка значајност мерена χ^2 тестом; значајне p вредности су болдоване.

Table 2: *Gender Differences in Environmental Awareness, Behaviour, and Perceptions of Institutional Responsibility* / Табела 2: *Родне разлике у еколошкој свесћи, понашању и перцепцији одговорности институција*

Варијабла/ Variable	Категорије/ Categories	Жене/ Women N (%)	Мушкарци/ Men N (%)	p
Климатске промене утичу на животну средину у Србији / Climate change affects the environment in Serbia	Да/Yes	179 (96,2)	73 (77,7)	<0,001
	Не/No	0 (0,0)	6 (6,4)	
	Не знам / I don't know	7 (3,8)	15 (16,0)	
Спреман/а сам да променим своје животне навике ради смањења негативног утицаја на животну средину / I am willing to change my lifestyle habits to reduce negative environmental impact	Да/Yes	157 (84,4)	62 (66,0)	0,004
	Не/No	1 (0,5)	1 (1,1)	
	Зависи колико то ремети мој комфор живота / Depends on how much it affects my comfort	23 (12,4)	23 (24,5)	
	Не знам / I don't know	5 (2,7)	8 (8,5)	
Верујем да би требало да се промене индустријски процеси / I believe industrial processes should change	Да/Yes	183 (98,4)	83 (88,3)	0,001
	Не/No	0 (0,0)	1 (1,1)	
	Не знам / I don't know	3 (1,6)	10 (10,6)	
Упознатост са одрживом потрошњом и производњом / Awareness of sustainable consumption and production	Упознат сам / Aware	127 (68,3)	48 (51,1)	0,005
	Нисам упознат / Not aware	59 (31,7)	46 (48,9)	
Ко је одговоран? / Who is responsible?	Држава и закони / State & legislation	45 (24,2)	34 (36,2)	0,008
	Научници/ Scientists	65 (34,9)	15 (16,0)	
	Политичари / Politicians	1 (0,5)	2 (2,1)	
	Друштво и локална заједница / Society & local community	22 (11,8)	13 (13,8)	
	Невладине и друштвене организације / NGOs & social org.	20 (10,8)	15 (16,0)	
	Млади/ Youth	18 (9,7)	4 (4,3)	
	Нико/ Nobody	15 (8,1)	11 (1,7)	

Напомена: p – статистичка значајност мерена са χ^2 тестом; значајне p вредности су **бодловане**.
 / Note: p – statistical significance measured by the χ^2 test; significant p-values are **bolded**.

Table 3: Gender Differences in Attitudes toward Recycling, Education, and Social Engagement in Climate Change Mitigation / Табела 3: Родне разлике у ставовима о рециклажи, едукацији и друштвеном ангажману у борби против климатских промена

Варијабла/ Variable	Категорије/ Categories	Жене/ Women N (%)	Мушкарци/ Men N (%)	p
Више улагања у програме рециклирања отпада / Greater investment in waste recycling programs	Сматрам да треба, премало се издваја / Yes, too little is allocated	178 (95,7)	85 (90,4)	0,015
	Не сматрам да је потребно више издвојити / No, current level is sufficient	2 (1,1)	7 (7,4)	
	Не знам / I don't know	6 (3,2)	2 (2,1)	
Важност едукације јавности о климатским променама / Importance of public education on climate change	Важно је / Important	184 (98,9)	86 (91,5)	0,005
	Није важно / Not important	0 (0,0)	3 (3,2)	
	Не знам / I don't know	2 (1,1)	5 (5,3)	
Важност активног укључивања младих особа у борбу против климатских промена / Importance of youth engagement in combating climate change	Веома је важно, на младима свет остаје / Very important	96 (51,6)	45 (47,9)	0,001
	Важно је, али је потребно и други да се укључе / Important, but others should join too	88 (47,3)	38 (40,4)	
	Млади немају довољно искуства / Youth lack sufficient experience	2 (1,1)	7 (7,4)	
	Не знам / I don't know	0 (0,0)	4 (4,3)	
Оцена улоге друштвених медија у подизању свести о климатским променама / Perceived role of social media in raising climate awareness	Веома је важна / Very important	171 (91,9)	74 (78,7)	0,001
	Није уопште важна / Not important at all	2 (1,1)	8 (8,5)	
	Не знам / I don't know	13 (7,0)	12 (12,8)	

Напомена: p – статистичка значајност мерена са χ^2 тестом; значајне p вредности су **болдоване**.
/ Note: p – statistical significance measured by the χ^2 test; significant p-values are **bolded**.